

КОНКУРС

„УСМИВКА НА ГОДИНАТА 2020“ С ОБНОВЕНИ КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА

Тринадесетото издание на конкурса, което вече е в сериозен процес на подготовка, ще е с обновена система за оценяване. Представяме новите критерии на страниците ни. [стр. 3](#)

КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ | ДИГИТАЛНИ ТЕХНОЛОГИИ

ТОЧНО ИЗРАБОТВАНЕ НА ВРЕМЕННИ КОРОНКИ С IPS E.MAX PRESS MULTI

Статията представя точно изработване на временни коронки, които дават възможност за точна изработка на постоянните коронки с помощта на дигиталните методи. [стр. 16](#)

МЕНИДЖМЪНТ НА ПРАКТИКАТА

ЗАПИСВАНЕ НА ЧАСОВЕ

Един от най-критичните моменти в работата на един рецепционист е записването на часове. Авторът дава пет препоръки за ефективно менажиране на часовете. [стр. 20](#)

ВИСОКО, ВИСОКО, ВИСОКО...

Dental Tribune България

Високо, високо, високо,
високо застани,
над завист и обига,
над гребните сплетни.
Високо, високо, високо,
над завист и обига.
Високо, високо, високо,
високо да те видя.
Високо, високо, високо,
над всичко днес бъди
и обич синеока –
звездите са звезди.
Високо, високо, високо
и обич синеока,
звездите са звезди
защото са високо.

Евтим Евтимов

Няма как да не разпознаете тези редове, написани от поета Евтим Евтимов и увековечени в песента на ФСБ – „Високо“, записана през 1989 г. Година по-късно „Формация Студио Балкантон“, както е пълното име на създадената през 1975 г. ФСБ, влиза в историята на българската музика като единствената родна група, удостоена с престижната награда „Грами“. И до днес тази песен остава една от любимите мелодии на поколения българи.

Ние си я затананикахме, провокирани от това, което започна в началото на лятото и което продължава и до днес в родния дентален бранш.

Всички знаете, че става дума за полемиката около случая „Новите правила“, която избухна с лавинообразна сила.

В качеството си на научно специализирано издание нашата роля е да ви информираме за случващото се по един безпристрастен и професионален начин.

Затова в следващия октомврийски брой на Dental Tribune очаквайте обстоятелни интервюта с ключови фигури, участващи в полемиката, които ще ви помогнат да добиете по-добра представа за случващото се.

Дотогава – пуснете си златния хит на ФСБ и се опитайте да застанете високо – над гребните сплетни в бранша ни.

Нека нашата всеобща мантра е:

„ЗВЕЗДИТЕ СА ЗВЕЗДИ, ЗАЩОТО СА ВИСОКО!“. **DT**

усмивка на годината

Vol. 13

КРАЕН СРОК ЗА УЧАСТИЕ:

1 март 2020 г.

ОФИЦИАЛНА ЦЕРЕМОНИЯ:

9 април 2020 г.
София, България

ТАКСА УЧАСТИЕ:

190 евро

УЧАСТИЕ С 2 СЛУЧАЯ:

290 евро

УЧАСТИЕ С 3 СЛУЧАЯ:

390 евро

НОВА ПОДОБРЕНА СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ!

РЕГИСТРАЦИЯТА Е ОТВОРЕНА!

usmivkanagodinata.com

DENTAL TRIBUNE

**Publisher/
Chief Executive Officer** Torsten R. Oernus

Chief Financial Officer Dan Wunderlich

Director of Content Claudia Duschek

Senior Editors Michelle Hodas

Clinical Editors Nathalie Schüller
Magda Wojtkiewicz

Editors Franziska Beier
Brendan Day
Monique Mehler
Kasper Mussche

Assistant Editor Luke Gribble
Iveta Ramonaite

Copy Editors Ann-Katrin Paulick
Sabrina Raaff

**Business Development
& Marketing Manager** Alyson Buchenau

Digital Production Tom Carvalho
Andreas Horsky
Hannes Kuschick

Website Development Serban Veres

Project Manager Online Chao Tong

**Database Management
& CRM** Annachiara Sorbo

**Sales & Production
Support** Puja Daya
Hajir Shubbar
Madleen Zoch

Executive Assistant Doreen Haferkorn

Accounting Karen Hamatschek
Anita Majtenyi
Manuela Wachtel

E-Learning Manager Lars Hoffmann

**Education
& Event Manager** Sarah Schubert

Media Sales Managers

Melissa Brown (International)
Hélène Carpentier (Western Europe)
Matthias Diessner (Key Accounts)
Maria Kaiser (North America)
Weridiana Mageswki (Latin America)
Barbora Solarova (Eastern Europe)
Peter Witteczek (Asia Pacific)

Executive Producer Gernot Meyer

Advertising Disposition Marius Mezger

Dental Tribune International GmbH
Holbeinstr. 29, 04229 Leipzig, Germany
Tel.: +49 341 48 474 302 | Fax: +49 341 48 474 173
info@dental-tribune.com | www.dental-tribune.com

©2019, Dental Tribune International GmbH.
All rights reserved. Dental Tribune International makes every effort to report clinical information and manufacturer's product news accurately, but cannot assume responsibility for the validity of product claims, or for typographical errors. The publishers also do not assume responsibility for product names, claims, or statements made by advertisers. Opinions expressed by authors are their own and may not reflect those of Dental Tribune International.

ОФИС БЪЛГАРИЯ

Издава Dental Tribune България ЕООД
София 1504, ул. "Шунка" 6, betaHaus София
office@dental-tribune.net
www.tribunemedia.bg
www.dental-tribune.com

Действителен собственик:

Уляна Винчева
Предоставената информация
е съгласно чл. 7а, ал. 3 от ЗЗДПДП.

Главен редактор Уляна Винчева

Отговорен редактор г-р Павлина Колева

Дизайн и предпечат Ралица Димитрова

Превод г-р Павлина Колева

Коректор Гая Христова

Маркетинг и реклама Николина Илиева
тел.: 0897 958 321

Автори в броя

Д-р Нун-Джун Jung и Kyung-Silk Park, Южна Корея
Gabriel Asulin, Корея
Д-р Павлина Колева, България

Автори в Science Tribune

Christine Keul, Bogna Stawarczyk,
Kurt-Jürgen Erdelt, Florian Beuer,
Daniel Edelhoff, Jan-Frederik Güth, Германия

Juan Cervera Ballester, Isabel Menéndez Nieto,
David Peñarocha Otrá & Miguel Peñarocha Diago, Испания

Печат „Спектър“ АД

Българското издание на Dental Tribune е част от групата Dental Tribune International – международно издание на 20 езика, разпространявано в над 55 държави. Съдържанието, преведено и публикувано в този брой от Dental Tribune International, Германия, е с авторското право на Dental Tribune International GmbH. Всички права запазени. Публикувано с разрешение на Dental Tribune International GmbH, Holbeinstr. 29, 04229, Leipzig, Германия. Възпроизвеждането по какъвто и да било начин и на какъвто и да е език, изцяло или частично, без изрично писмено разрешение на Dental Tribune International GmbH и Dental Tribune България ЕООД е абсолютно забранено. Dental Tribune е запазена марка на Dental Tribune International GmbH.

Редакцията не носи отговорност за съдържанието на публикуваните реклами в броя.

ГОДИШНИТЕ ДЕНТАЛНИ НАГРАДИ С ОБНОВЕН ФОРМАТ ПРЕЗ 2020 Г.

Dental Tribune Bulgaria

ОБНОВЕНИ КРИТЕРИИ

Както бе съобщено още през юни, тринаесетото издание на конкурса на Dental Tribune - "Усмивка на годината" - ще е с обновена система за оценяване.

В летните месеци организаторите работиха активно по това обновяване, като в него участие взеха както избрана фокус група от професионалисти, така и международното жури. Целта на нововъведенията бе постигане на прозрачност и минимализиране на субективизма при оценяването.

Всяка категория ще има между 4 и 8 различни критерия за оценка, като всеки критерий ще се журира от 1 до 10. За сравнение, журирането на клиничните случаи в конкурса досега се осъществяваше с оценка по десетобалната система от страна на тримата журиращи.

По-долу представяме обновената система за оценяване с всички критерии по категории.

ПОЗВОЛЕНИЕ ОТ ЗЪБОТЕХНИКА ЗА УЧАСТИЕ

Друго нововъведение ще е задължителното изискване на писмено одобрение от страна на зъботехника/лабораторията за участие на клиничния случай, в който той/тя е взел/а участие. Респективно, в случай че зъботехникът е водещ на случая (тоест страната, която подава случая кандидат), същото позволение в писмен вид ще бъде изисквано и от страна на денталния лекар/денталната клиника.

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ФИНАЛНА ПАНОРАМНА РЕНТГЕНОГРАФИЯ

Последното нововъведение за изданието през 2020 г. бе по молба на журито, а именно: задължително изискване на финална панорамна рентгенография за всяка една от категориите. „Само с финална рентгенография можем да имаме пълноценна картина на завършеното лечение“, коментира г-р Ставрос Пелеканос, член на журито в конкурса.

Фотограф: Яне Голев

КРАЙНИЯТ СРОК ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ В СЛЕДВАЩОТО ИЗДАНИЕ НА КОНКУРСА Е 1 МАРТ 2020 Г.,
А ОФИЦИАЛНАТА ЦЕРЕМОНИЯ ПО НАГРАЖДАВАНЕТО Е ПЛАНИРАНА ЗА 9 АПРИЛ 2020 Г.

„УСМИВКА НА ГОДИНАТА 2020“ КРИТЕРИИ ПО КАТЕГОРИИ

„КОМПЛЕКСНО ЕСТЕТИЧНО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ“:

1. Диагноза и план на лечение
2. Техники
3. Минимална инвазивност
4. Сложност
5. Фотодокументация
6. Оклузия
7. Общо изпълнение

„КЕРАМИЧНИ ВЪЗСТАНОВЯВАНИЯ“:

1. Диагноза и план на лечение
2. Препарация
3. Възстановявания
4. Минимална инвазивност
5. Фотодокументация
6. Оклузия
7. Общо изпълнение

„КОМПОЗИТНИ ВЪЗСТАНОВЯВАНИЯ“:

1. Диагноза и план на лечение
2. Препарация
3. Ецване и бондинг
4. Минимална инвазивност
5. Фотодокументация
6. Оклузия
7. Общо изпълнение

„ИМПЛАНТОЛОГИЧЕН СЛУЧАЙ“:

1. Диагноза и план на лечение
2. Хирургия
3. Протетика
4. Оклузия
5. Фотодокументация
6. Общо изпълнение

„РОЗОВА ЕСТЕТИКА“:

1. Диагноза и план на лечение
2. Пародонтологична техника
3. Фотодокументация
4. Оклузия
5. Общо изпълнение

„ОРТОДОНТСКИ СЛУЧАЙ“:

1. Диагноза и план на лечение
2. Ортодонтска техника
3. Времетраене на лечението
4. Оклузия
5. Фотодокументация
6. Общо изпълнение

„ОРТОДОНТСКИ СЛУЧАЙ С АЛАЙНЕРИ“:

1. Диагноза и план на лечение
2. Времетраене на лечението
3. Оклузия
4. Фотодокументация
5. Общо изпълнение

„СТУДЕНТСКИ СЛУЧАЙ“:

1. Диагноза и план на лечение
2. Фотодокументация
3. Общо изпълнение

Ivoclar Vivadent ви кани на Competence in Esthetics 2019

Годишният симпозиум *Competence in Esthetics*,
организиран от *Ivoclar Vivadent*,
ще се проведе в Будапеща на 15 и 16 ноември 2019 година

КАК ДА СЕ РЕГИСТРИРАТЕ?

През 2019 година Ivoclar Vivadent се завръща в града, където започна всичко – първият по рода си симпозиум *Competence in Esthetics* се провежда в Будапеща преди 13 години и оттогава до ден днешен жъне успех. Главният партньор и спонсор на събитието е Planresa.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА COMPETENCE IN ESTHETICS?

Competence in Esthetics е едно от най-големите годишни събития за зъболекари и зъботехници, което събира на една сцена най-добрите професионалисти от целия свят с цел обмен и предоставяне на информация за последните иновации в денталната индустрия. С това събитие Ivoclar Vivadent акцентира върху важността от продължаващо обучение и усвояване на знания през целия живот. Лекциите винаги са насочени към справяне с настоящите и належащите проблеми в индустрията чрез изследване на трудностите, с които се сблъскват ежедневно лекарите по дентална медицина и зъботехниците, и предлагат решения, базирани на опит и научни изследвания. Също така Ivoclar Vivadent е специализиран в разработването на продуктови системи и умни решения, които представляват координирана последователност от продукти, предназначени да покриват целия работен процес при лечение, като по този начин полагат основите на нови стандарти по отношение на качеството. Competence in Esthetics е още събитие, което дава възможност на експерти в различни области да обменят знания и да си сътрудничат.

КАКВО ДА ОЧАКВАТЕ ТАЗИ ГОДИНА?

Концепцията на събитието тази година е „ефективна естетика“, за която стои максимално „времето е пари“, и цели да създаде ефективен работен процес при лечение, който предлага висока естетика, функционалност и дългосрочност на възстановяванията за минимално манипулационно време.

Ivoclar Vivadent е утвърден източник на иновации и предлага решения на ежедневните трудности в денталната медицина. Вземайки това предвид, ние се научихме да имаме високи очаквания, когато става дума за Competence in Esthetics. Усилията на Ivoclar Vivadent да покрити тези очаквания намират отражение в тазгодишната програма на Competence in Esthetics.

Събитието тази година ще представи 13 възбудяващи лекции, както и 8 демонстрации на живо. 19 международно признати експерти ще говорят за последните течения в денталната медицина и денталните технологии. Лекциите ще обхващат редица теми, като например оптимизиране на целия работен процес при лечение, трудности с дигитализацията, както и стандартизиране и опростяване на сложните терапевтични процедури. По време на демонстрациите на живо участниците ще имат въз-

можността да видят работния процес при лечение в реално време и да се съобщат с полезни съвети и трикове.

Като всяка година, мисията на Ivoclar Vivadent е да създаде една гостоприемна и приветлива атмосфера на събитието. Насладете се на афтерпартито и не изпускайте възможността да се запознаете с колеги от научната сфера, от която се интересувате и вие.

Ако искате да станете част от това невероятно събитие и да обогатите професионалната си кариера, можете да се регистрирате при вашия местен представител или чрез официалния уебсайт на Competence in Esthetics 2019: <http://www.ivoclarvivadent.com/cie2019/en/>. Преференциалната такса за записвания е до 20 октомври 2019, като за студенти/асистенти има отстъпка от регулярната цена. **DT**

COMPETENCE IN ESTHETICS
The joint international symposium
on Dental Esthetics

BUDAPEST CONGRESS CENTER
15-16 November 2019

[REGISTER NOW]

CONGRESS PROGRAM + LIVE DEMONSTRATIONS

Friday, 15 November 2019

Main Session - LECTURES

11:30 – 13:30 **Registration**

13:30 – 13:45 **Welcome and Opening**
Germot Schuller and Dr. Pál Gerlóczy

13:45 – 14:45 **The synergy of digital dentistry and biology in implant abutment designing and treatment workflow.**
Prof. Dr. Stavros Pelekanos and Ioannis Tampakos

14:45 – 15:25 **Full digital implantology, from simple to complex cases: The i2 protocol**
Dr. Luis Cuadrado

15:25 – 16:25 **Complex oral rehabilitation – digital possibilities**
Assoc. Prof. Dr. Marko Jakovac and Michele Temperani

16:25 – 16:35 **Discussion of the first block**

16:35 – 17:15 **Coffee break**

17:15 – 17:55 **Efficient procedures in esthetic dentistry: Direct restorations**
Dr. Rafael Piñeiro Sande

17:55 – 18:55 **The digital direct composite concept**
Guided natural direct composite restorations based on laboratory digital planning
Dr. János Grosz and Lóránt Stumpf

18:55 – 19:35 **Composites: techniques applied for esthetic dentistry**
Dr. Ronaldo Hirata

19:35 – 20:00 **Discussion of the second block & closing**

20:00 **Ivoclar Vivadent & friends in Budapest - Dinner and Party**

Live Demonstrations

14:45 – 15:15 **all-on-4; SR Nexco & SR Nexco flask on all-on-4 implants**
Igor Galic

16:25 – 16:55 **IvoSmile: a communication tool and more (live on patient)**
Dr. Dan Patroiu

17:25 – 17:55 **IPS e.max ZirCAD Prime: one material for all indications**
Dragan Stolica

18:55 – 19:25 **How to combine eLAB system with monolithic restorations of IPS e.max Press/CAD**
Ondrej Adam

Saturday, 16 November 2019

Main Session - LECTURES

09:00 – 09:45 **Dental Progress Award - Winners: Case presentations**
Dr. Pál Gerlóczy

09:45 – 10:25 **CAD/CAM restorations after guided implantation**
Ing. Dr. Omar Hamid*

10:25 – 11:25 **Implementing digital workflow in modern treatment concepts – options and challenges**
Dr. Igor Ristic and Deni Pavlović

11:25 – 12:05 **Chairside CAD/CAM efficiency**
MUDr. Petr Hajný

12:05 – 12:15 **Discussion of the third block**

12:15 – 13:30 **Lunch break**

13:30 – 14:10 **Patient journey in dentistry - see, analyze, plan**
Dr. Dan Lazar

14:10 – 14:50 **Minimal-invasive all-ceramic restorations: Lithiumdisilicate & Zirconia – where are we now?**
Prof. Dr. Petra Gierthmühlen

14:50 – 15:00 **Discussion of the fourth block**

15:00 – 15:30 **Coffee break**

15:30 – 16:10 **iMAGISTIC. Reloaded magnificent story of colors.**
Florin Stoboran

16:10 – 17:10 **Full digital protocol for predictable outcome**
Dr. Ivan Puljić and Davor Marković

17:10 – 17:30 **Final discussion and closing of the event**

Live Demonstrations

11:25 – 12:05 **Natural mock-up creation with natural HD anatomical shapes**
Lóránt Stumpf

13:30 – 14:10 **Toronto bridge - the connecting link**
Deni Pavlović

14:50 – 15:20 **IvoSmile: a communication tool and more (live on patient)**
Dr. Dan Patroiu

15:40 – 16:10 **Speed up your income**
MUDr. Petr Hajný

ivoclar vivadent
passion vision innovation

Registration & fees: Regular fee: EUR 230 from August 1 to October 20
Late registration: EUR 270 from October 21
Student/assistant: EUR 95
Esthetic party only: EUR 65
Congress language: English, with simultaneous translation
Further information: <http://cie.dental/>

ОСНОВАТЕЛЯТ НА АКАДЕМИЯ „ДОУСЪН“ ОСТАВЯ СЛЕД СЕБЕ СИ РЕДИЦА ПОСТИЖЕНИЯ В ДЕНТАЛНАТА МЕДИЦИНА

Автор: Dawson Academy

Сейнт Питърсбърг, Флорида (29 юли 2019 г.) – г-р Питър Е. Доусън (Peter E. Dawson) D.D.S., основател на академия „Доусън“ и пионер в денталната индустрия, почина на 89-годишна възраст. Д-р Доусън е смятан от много хора за един от най-влиятелните клиницисти и учители в историята на денталната медицина.

Д-р Доусън е познат по света със своя принос в сферата на оклузията и ресторативната дентална медицина, както

и със своите концепции за диагностика и лечение на темпоромандибуларните нарушения. През своята 60-годишна кариера г-р Доусън е написал 5 книги, сред които Functional Occlusion: From TMJ to Smile Design и The Complete Dentist. Той получава признание за своя труд и печели множество награди, сред които е и тази за отличително високи постижения (ADA Distinguished Service Award), най-високото отличие, давано от Американската дентална асоциация.

„Концепциите и методологията на г-р Доусън промениха денталната индустрия“, казва Джоан Форест, зам. изпълнителен директор от отдела за иновации и бизнес развитие в академия „Доусън“. „Той беше отдаден на това да помага на денталните професионалисти да виждат зъбите в дълбочина и да предлагат функционални, красиви и дългосрочни решения на проблемите на своите пациенти. Неговият клиничен принос е също толкова важен, колкото и влия-

нето, което оказваше той върху живота на зъболекарите, като ги учеше да водят щастлив и уравновесен живот.“

През 1961 г. г-р Доусън започва да води серия от лекции, озаглавени Concepts of Complete Dentistry, които впоследствие се превръщат в академия „Доусън“ през 1979 г. Днес академия „Доусън“ е водещ център за клинично обучение по дентална медицина с пълна програма от лекции и практически курсове, водени от екип от експерти.

Първата книга на г-р Доусън, Evaluation, Diagnosis and Treatment of Occlusal Problems, представи на денталните професионалисти различни методи за лечение и предсказуеми решения на проблемите на пациентите. Тези методи, публикувани за първи път през 1974 г., положиха основите на курсовете на академия „Доусън“.

Над 40 000 дентални професионалисти се научиха да намират решения на комплексни дентални проблеми, използвайки неостаряващите принципи оклузални принципи на г-р Доусън.

„Клиничните знания на г-р Питър Доусън за оклузията и всички аспекти на ресторативната дентална медицина са докоснали пряко или косвено всеки зъболекар на планетата“, казва г-р John Cranham, директор на академия „Доусън“. „Но за зъболекарите, които наистина сме учили и прекарвали времето си с него, онова, което промени живота ни, са неговите разбирания за семейството, вярата и равновесието в живота. Той имаше способността да ни вдъхновява да разбираме и да прекарваме времето си за нещата, които имат най-голямо значение. Разбиранията за клиничното съвършенство, равновесието в живота, вярата и семейството ще си останат основните принципи, преподавани в академия „Доусън“.“

Д-р Cranham ще продължи да ръководи клиничната и административната дейност в академия „Доусън“, както го е правил през последните 10 години. Той е практикуващ зъболекар в град Чесапийк, щата Вирджиния, и е международно признат лектор и преподавател. Присъединява се към академия „Доусън“ през 2003 г., след като приема поканата на г-р Доусън. DT

БИЗНЕС НА ПРАКТИКА
НОВ КУРС ЗА РАЗВИТИЕТО НА ВАШАТА ПРАКТИКА

NANO
DENTAL ACADEMY
YOUR FUTURE IS NOW.

ПЪРВИЯТ ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧЕН УЧЕБЕН ЦЕНТЪР ЗА СТОМАТОЛОЗИ В БЪЛГАРИЯ
ВИЖТЕ ВСИЧКИ КУРСОВЕ НА NANOACADEMY.BG

СТРЕСЪТ: ПРИЯТЕЛ ИЛИ ВРАГ?

Д-р Michèle Reners, Белгия

Стрес е термин, който често се използва погрешно и се прилага неправилно в редица ситуации. В днешния свят да бъдеш под стрес често се свързва с натоварен и динамичен живот. В реалността това, което наричаме „стрес“, е всъщност комплексен феномен, който отслабва организма и чиято основна цел е да поддържа вътрешния баланс. Стресът е сочен като виновник за редица заболявания и е нещо повече от само рисков фактор, той е истинско бедствие.

Но това невинаги е било така. Примитивните хора са живели при много по-рискови условия, отколкото живеем ние днес, тъй като оцеляването им непрекъснато е било изложено на риск. Трябвало е да ловуват, за да оцелеят, и им се е налагало да се бият или да бягат. Реакциите, генерирани от стреса, били източник на енергия, която им помагала да оцеляват в агресивния свят, в който са живели. Те веднага приваждали енергията си в действие. В днешния свят агресията много често е вербална и е невъзможно да се биеш със или да избягаш от изпитната комсия, шефа или от натоварения трафик. Стресът често трае дълго и е по-интензивен (тормоз на работното място например) и ето тук се заражда патологията.

НО КАКВО Е СТРЕС?

Стресът представлява адаптивна реакция. През 1920 г. Кенън предлага научно обяснение на стреса: „Тялото на всеки жив организъм реагира по стереотипен модел към всяка заплаха от околната среда, която нарушава баланса му“, добре познатата реакция „бий се или бягай“. През 1936 г. Селие дава наименованието „общ адаптационен синдром“. Той описва три фази на физиологичната реакция. Първата е „фазата на тревога“ при изправяне пред трудна ситуация. Целта на тази фаза е мобилизиране на ресурсите: учестяване на дишането, горене на мазнини и отделяне на глюкоза. Сърдечната честота нараства, а петте сетива се изострят. Временно се преустановява храносмилането, а производството на слюнка намалява. Дава се предимство на мускулите и мозъка. Всички тези реакции или усилия за адаптация са нормални и полезни и те дават възможност на тялото ни да се приспособява към непрекъснато променящата се околна среда. Ако е невъзможно да се предприеме действие или да се вземат решения за приспособяване към заплахата, започва „фазата на съпротива“. Тази фаза съответства на състоянието на хетеростаза и на този етап могат да възникнат психологични и/или психосоматични проблеми. „Фазата на изтощение“ маркира края на фазата на съпротива

и се характеризира с изтощаване на ресурсите и прекратяване на усилията. Нарича се „бърн-аут“, или изчерпване.

Разбира се, всеки човек реагира по различен начин на стресовите фактори, тъй като възприема нещата по различен начин и притежава свой собствен капацитет за адаптация (способност за справяне). Говорим за успешно справящо се поведение, когато индивидът е в състояние на конфронтация и самообладание. За провал говорим, когато намогание върху индивида вземат събитията (стресорите). Селие също така прави разлика между негативен стрес (дистрес) и позитивен стрес (еустрес). Последният е полезен за всеки организъм, тъй като го кара да надмине предела на възможностите си, без да губи вътрешния си баланс, и да постига определена цел (напр. стресът на спортист преди състезание).

КАКВА Е ВРЪЗКАТА МЕЖДУ СТРЕСА И ПАРОДОНТАЛНИТЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ?

Пародонталните заболявания са възпалителен, мултифакторен процес с бактериална компонента. При некротичен пародонтит стресът е бил дълго време основен рисков фактор. Войниците на Александър Велики вече са страдали от тази патология, а на по-късен етап са засегнати войниците в Първата световна война, когато е станала известна като „окопна болест“. В развита на пародонталното заболяване са описани етапите на активност. Стресът се смята за утежняващ фактор поради два феномена – стресът води до промяна в поведението, от една страна, и намаляване на защитните сили на организма – от друга. Редица изследвания, някои дори доста стари, показват, че пациентите с депресия често пъти се хранят лошо, полагат по-малко грижи за себе си и увеличават консумацията на цигари, алкохол и медикаменти. Знаем, че пародонталното заболяване се стабилизира, когато пациентите цялостно почистват зъбите си и междузъбните пространства всеки ден. Вътрешната мотивация е занижена при депресирани пациенти и по този начин занемарената орална хигиена води до увеличаване на количеството на биофилма и промяна в неговия състав. Хранителните дефицити са също отговорни за намаления имунитет. Тотюнопушенето е известен рисков фактор за поява на пародонтално заболяване. Натрупването на всички тези промени в поведението увеличава риска от възникване на пародонтит или поява на рецидив.

Влиянието на стреса върху имунната система е обобщен в хипоталамо-хипофизо-надбъбречната ос. Психосоциалният стрес е в състояние да активира хипо-

таламуса, който отделя агрено-кортикопробен хормон, който на свой ред стимулира надбъбречните жлези да произвеждат глюкокортикоиди, сред които кортизолът има имунопотискащо действие. Надбъбречната кора произвежда катехоламини, защото е стимулирана от автономната нервна система.

КАК ДА СЕ СПРАВИМ СЪС СТРЕСА?

Трябва да диагностицираме стреса при нашите пациенти и да ги насочваме към професионални терапевти. Но пациентите не са единствените, които страдат от стрес; денталната професия се асоциира с високо ниво на стрес. Именно затова е важно да се открива стресът навреме и да се овладява ефективно. Днес знаем повече от всякога за причините за стрес, как работи той, последствията от него

и методите за справяне. За начало можем да преминем към здравословен начин на живот и да следваме някои препоръки. Спортът е идеален начин за намаляване на стреса, тъй като физическата активност освобождава енергията, натрупана от стресовите ситуации. Какъвто и спорт да избере човек, трябва да му харесва и да си поставя постижими цели в началото. Някои предпочитат релаксация чрез йога или медитация, в това число и намаляване на стреса чрез медитация. Доказано е, че тези техники пряко стимулират зоните на мозъка, свързани с благосъстоянието, отпускат мускулите и имат аналептичен ефект. Приятните социални контакти и отбягването на изолацията намаляват секрецията на кортизол. По същия начин техниките за релаксация намаляват концентрацията на катехоламини.

Стресът е сигналът за тревога на нашето тяло и е важно да го засичаме навреме. Може да ни бъде верен приятел, ако го слушаме. Но ако игнорираме предупредителните сигнали и не успеем да възстановим вътрешния баланс, той може бързо да се превърне в най-лошия ни враг. **DT**

Да се добави след края на статията с итализиран шрифт: *Настоящата статия е публикувана за първи път в международното издание Prevention, бр. 1, 2019.*

За автора:

Пародонтолог, бивш председател на Европейската федерация по пародонтология и на Белгийското общество по орална имплантология, **д-р Michèle Reners** обяснява механизмите на патологичния стрес като утежняващ фактор за пародонтално заболяване.

PRAGODENT
27th INTERNATIONAL DENTAL FAIR

3–5 October 2019

**NEWLY
LETŇANY
PRAGUE**

IN PARALLEL

PRAGUEDENTALDAYS

4–5 October 2019

pragodent.eu

ORGANISER

PLACE OF THE EVENT

MAIN PROFESSIONAL PARTNER

OFFICIAL CARS

Go Further

усмивка на годината

награди на Dental Tribune

Интервюта взе: г-р Павлина Колева, Dental Tribune Bulgaria

Фотограф: Яне Голев

Вечерта на 11 април 2019 г. (четвъртък) „МКАР София“ – домът на BMW и MINI в България, бе дом и на официалната церемония по награждаването в конкурса „Усмивка на годината“. 180 души – представители на българския гентален елит, отпразнуваха ежегодните призове. Нагпреварата, организирана от Dental Tribune, за дванадесети път отличил и награди постиженията на българските зъболекари и зъботехници.

Тази година в нагпреварата участваха 22 клинични случая, създадени от 33-ма специалисти от различни сфери на генталната медицина. Съгласно регламента участниците се състезаваха освен в традиционните седем категории: „Комплексно естетично възстановяване“,

„Керамични възстановявания“, „Композитни възстановявания“, „Розова естетика“, „Ортодонтски случай“, „Имплантологичен случай“ и „Студентски клиничен случай“, също и в новоучредената осма категория за 2019 г. „Ортодонтски случай с алайнери“.

Тримата световноизвестни журиращи в конкурса – г-р Федерико Ферарис (Италия), г-р Ставрос Пелеканос (Гърция), г-р Рафаел Романо от Израел, определиха победителите във всяка от категориите чрез анонимен вот, осъществен онлайн. В две от категориите – „Комплексно естетично възстановяване“ и „Керамични възстановявания“, се стигна до балотаж поради равен резултат в първото журиране.

ПОБЕДИТЕЛ ОРТОДОНТИЯ С АЛАЙНЕРИ

ПОБЕДИТЕЛ В КАТЕГОРИЯ „ОРТОДОНТСКИ СЛУЧАЙ С АЛАЙНЕРИ“

Д-р Даниела Маркова,
с участието на
г-р Христо Марков

Д-р Марков, поздравления за наградата! За съжаление, вашата съпруга – г-р Маркова, която е водеща на клиничния случай победител, не може да бъде тук днес, така че ще се радваме вие да успеете да отговорите на нашите въпроси! Спечелихте в категория, която е учредена за първи път тази година. Имаште един подгласник, но пък качествен. Какво смятате за тази категория и за участието си?

Д-р Марков: Първо, бих искал да благодаря на организаторите за прекрасния конкурс. Относно тази категория моето лично мнение е, че това е бъдещето на поддръжването на зъбите, защото ортодонтията с алайнер технологиите предоставя възможност ние да верифицираме и буквално да видим как ще изглежда крайният резултат, преди самото лечение да бъде започнато.

Вие и съпругата ви участвате за първи път в конкурса. Какви са вашите първи впечатления за събитието?

Като цяло аз имам наблюдения от предишни издания и от това, което съм чел във вашите публикации. Моето мнение е, че това е един прекрасен конкурс, който най-общо показва кой какво старание полага в своята работа и така дава заслужено признание на генталните професионалисти.

Защо според вас е важно да се участва в подобен тип състезания?

Защото човек не е важно само да работи, а е важно и да покаже това, което работи.

Кое е най-голямото предизвикателство, с което се сблъсквате във вашата работа?

Нашата работа като гентални лекари е трудоемка, а понякога и стресова. Най-голямото предизвикателство е нашите пациенти да напускат кабинета ни доволни, здрави и усещайки се по-красиви.

Имате ли препоръки към „Усмивка на годината“?

Нямам препоръки. Организаторите са се погрижили за всичко.

Дај боже, един ден един такъв конкурс да се проведе и на световно ниво и българи да участват и да спечелят!

Д-р ДАНИЕЛА МАРКОВА е родена в Благоевград през 1986 г. Завършва Факултета по гентална медицина на МУ–София с отличен успех през 2011 г. Работата ѝ е насочена в областта на ортодонтията и детската гентална медицина, като посещава непрекъснато курсове за следдипломно обучение и квалификация. От дипломирането си през 2011 г. г-р Маркова практикува в гентална клиника „Д.С. Дент“, София, като фокусът ѝ на работа е насочен към ортодонтско лечение на пациенти от ранна детска възраст до пациенти, нуждаещи се от комплексни естетични решения. Владее френски, немски и английски език.

ОПИСАНИЕ НА СЛУЧАЯ

1. ОБЩОМЕДИЦИНСКА АНАМНЕЗА

Пациент (мъж) на 33 г., няма общи заболявания, не приема медикаменти, не съобщава за алергии, не пуши.

2. ДЕНТАЛНА (ЗЪБНА) ХАРАКТЕРИСТИКА

Постоянно съзъбие и клас III малоклузия по Angel – при канините 2.5 мм, а в областта на моларите 3 мм. Във вертикално отношение захапката е в норма. В трансверзално отношение не се наблюдават изменения. Формата на горната и долната зъбна дъга е овална, крива на Шпее не е изразена. Наблюдава се кръстосана захапка в областта на фронталните зъби едностранно. Гингивата в областта на долните резци е в норма, а при канините е тънък биотип. Няма функционално изместване на долната челюст. Липсата на място в горна челюст е 5 мм, а в долна 4 мм.

Наличие на кариозни лезии, абразирани горни и долни фронтални резци и екстрахиран зъб 36 с мостова конструкция 35–37, незадоволителна орална хигиена.

3. ЛИЦЕВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Лицевият тип е долохофациален, а профилът е

прав, с изразена негативна устна стълбица. Срединната линия на горните зъби съвпада с тази на лицето; устните са нормални към тънки; сублабиалната гънка е изгладена; назолабиалният ъгъл е норма (между 90–110°). При отпуснати устни горните централни зъби се виждат 1 мм, а при широка усмивка се вижда гингива 2 мм и умерено изразени букални коридори. Дъшане – носно.

4. ТЕЛЕРЕНТНОГРАФИЯ - АНАЛИЗ

Скелетна характеристика: пациентът е нормодивергентен тип на растеж; максилата е ретрогнатна, а мандибулата е норма, скелетен клас III.

Дентална характеристика: долните фронтални зъби са ретроклинирани и ретрудирани; горните фронтални зъби са с правилен наклон и позиция.

5. ДИАГНОЗА

Скелетен и зъбен клас III, кръстосана захапка във фронталния участък вдясно, струпани и ротирани зъби.

6. ОПЛАКВАНИЯ НА ПАЦИЕНТА

Криви зъби, кръстосана захапка в областта на предните резци вяло, затруднена орална хигиена и кървене на венците, желание да подобри естетичния вид на съзъбието си.

Желание за „невидимо“ лечение с по-малко клинични посещения, защото не живее в България.

7. ПЛАН НА ЛЕЧЕНИЕ

Безекстракционно лечение, нивелиране на зъбите и балансиране формата на зъбните дъги, лимитиране проклинацията на долните резци със стрипинг, корекция на клас III оклузия.

Лечение на кариозни лезии.

Лечението е проведено с Invisalign.

1-ви етап: 22 алайнера, разширение в горна и долна челюст с 1.5 мм, подреждане на зъбите, стрипинг 0.5 мм в долна челюст от медуалната повърхност на зъб 34 до медуалната повърхност на зъб 44.

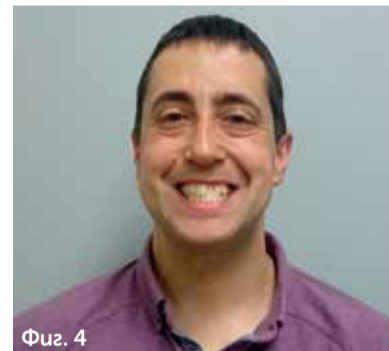
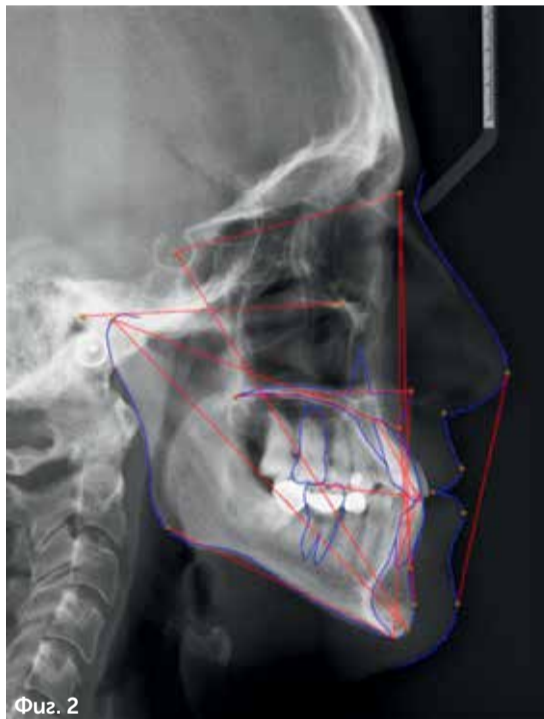
2-ри етап: 22 алайнера, дистализиране на долните странични зъби вдясно с 2 мм с цел корекция на долната срединна линия спрямо горната, екструзия на горните леви резци, директно изграждане на долните и горните резци с композит.

3-ти етап: 10 алайнера, стрипинг на медуалната повърхност на зъб 33 с цел корекция на вестибуларно инклинирания зъб 23.

8. РЕТЕНЦИЯ

Фиксиран ретайнер в долна челюст от зъб 33 до 43 и сменяем (clear retainer) в горна челюст.

ПРЕДИ

Description - Relationship	Measurement	Range	Mean	Cephalometric Analysis - McGee - Sait
Palatal Plane to Mandibular Plane: Skeletal Open/Closed	ANS - PNS to Mand. Plane	24 (Closed) to 33 (Open)	28	27.21
Mand Plane Angle: Skeletal Open/Closed	Adult FMA (over 9 years old)	18 (Closed) to 28 (Open)	26°	28.54
Y-Axis - Vert/Hor Growth	SGN - FH	57 (Horizontal) to 62 (Vertical)	58	61.34
Maxilla to Cranium: N Perpendicular Reference	N Perpendicular A to Point	-1 (Retruded) to +3 (Protruded)	+1 mm	-3.63
Maxilla to Cranium	SNA	76 (Retruded) to 83 (Protruded)	81°	75.04
Mandible to Cranium: N Perpendicular Reference to Pogonion	N Point Perpendicular Po (over 9 years old)	-4 (Retruded) to 1 (Protruded)	1mm	-1.65
Mandible to Cranium	SNB	75 (Retruded) to 83 (Protruded)	80°	76.78
Maxilla to Mandible	ANB	C1 +2 to +4.5 CII tendency 0.5 to 1.5	2°	-1.75
Wits	A,B Perpendicular	Class I -1 to +2	0	-8.38
Interincisal Angle	Upper 1 to Lower 1	Best Finish 125 to 130	130°	134.27
Lower Incisor Inclination	Lower 1 to MP	89 (Retruded) to 98 (Proclined)	92°	81.86
Lower Incisor Protrusion	Lower 1 to NB	+1 (Retruded) to +6 (Protruded)	+4mm	3.37
Lower Incisor Protrusion	Lower 1 to APo	0 (Retruded) to +4 (Protruded)	+2mm	4.3
Upper Incisor Inclination	Upper 1 to SN	99 (Retruded) to 106 (Proclined)	103°	103.99
Upper Incisor Protrusion	Upper 1 to APo	+2 (Retruded) to +7 (Protruded)	5mm	4.15
Upper Incisor Protrusion	Upper 1 to A Vertical (to FH)	+2 (Retruded) to +6 (Protruded)	4mm	4.97
Naso Labial Angle		90 to 110	100°	93.43
Soft Tissue Line (E Plane) Upper		+1 to +4	-2mm	-7.05
Soft Tissue Line (E Plane) Lower		+1 to +4	-2mm	-3.79